

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Syvende Afdeling)

11. april 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – social sikring – vandrende arbejdstagere – familieydelse – forordning (EF) nr. 883/2004 – artikel 3 – ydelser ved sygdom – anvendelsesområde – plejeorlovsydelse – statsborger i en medlemsstat, der bor og arbejder i en anden medlemsstat, og som passer et familiemedlem i den første medlemsstat – karakter af tillægsydelse til plejeydelsen – artikel 4 – ligebehandling«

I sag C-116/23,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Bundesverwaltungsgericht (forbundsdomstol i forvaltningsretlige sager, Østrig) ved afgørelse af 23. februar 2023, indgået til Domstolen den 27. februar 2023, i sagen

XXXX,

procededeltager:

Sozialministeriumservice

har

DOMSTOLEN (Syvende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, F. Biltgen, og dommerne N. Wahl og M.L. Arastey Sahún (refererende dommer),

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- XXXX ved K. Mayr og D. Menkovic, som befuldmægtigede,
- den østrigske regering ved J. Schmoll og C. Leeb, som befuldmægtigede,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

– Europa-Kommissionen ved F. Clotuche-Duvieusart og B.-R. Killmann, som befuldmægtigede,
og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden
forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 18 TEUF, artikel 7 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«) samt artikel 3, 4, 7 og 21 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger (EUT 2004, L 166, s. 1, berigtiget i EUT 2004, L 200, s. 1), samt effektivitetsprincippet.
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem XXXX og Sozialministeriumservice (ministeriel tjeneste på socialområdet, Østrig) (herefter »den ministerielle tjeneste«) vedrørende sidstnævntes afslag på XXXX' anmodning om plejeorlov.

Retsforskrifter

EU-retten

Forordning nr. 883/2004

- 3 8., 9., 12. og 16. betragtning til forordning nr. 883/2004 har følgende ordlyd:
 - »(8) Det generelle princip om ligebehandling er især vigtigt for arbejdstagere, der ikke har bopæl i den medlemsstat, de er beskæftiget i, herunder grænsearbejdere.
 - (9) Domstolen har ved flere lejligheder taget stilling til muligheden for ligestilling af ydelser, indtægter og faktiske forhold; dette princip bør fastslås og udformes under hensyntagen til indholdet og ånden i Domstolens afgørelser.
- [...]
- (12) I lyset af proportionalitetsprincippet bør det påses, at princippet om ligestilling af forhold eller begivenheder ikke fører til objektive urimelige resultater eller til kumulation af ydelser af samme art for samme periode.
- [...]
- (16) Inden for Fællesskabet er det i princippet ikke berettiget at gøre retten til sociale sikringsydelser betinget af den berørte persons bopælssted; i særlige tilfælde, navnlig hvad angår særlige ydelser, som er knyttet til den pågældendes økonomiske og sociale baggrund, kan bopælsstedet dog tages i betragtning.«

4 Denne forordnings artikel 3, stk. 1, fastsætter:

»Denne forordning finder anvendelse på enhver lovgivning om social sikring, der vedrører:

a) ydelser ved sygdom

[...]

h) arbejdsløshedsydelse

[...]«

5 Den nævnte forordnings artikel 4 bestemmer:

»Personer, som er omfattet af denne forordning, har de samme rettigheder og pligter i henhold til en medlemsstats lovgivning som vedkommende medlemsstats egne statsborgere, medmindre andet følger af særlige bestemmelser i denne forordning.«

6 Den samme forordnings artikel 5 bestemmer:

»Medmindre andet er fastsat i denne forordning, og på baggrund af de særlige gennemførelsesbestemmelser, der er fastsat, gælder følgende:

a) [H]vis ydelser efter sociale sikringsordninger eller andre indtægter tillægges retsvirkning efter den kompetente medlemsstats lovgivning, finder de pågældende bestemmelser i denne lovgivning ligeledes anvendelse på tilsvarende ydelser, der er erhvervet i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat, eller på indtægter erhvervet i en anden medlemsstat.

b) [H]vis indtrædelse af visse begivenheder eller forhold tillægges retsvirkning efter den kompetente stats lovgivning, tager denne hensyn til tilsvarende forhold eller begivenheder, der er indtrådt på en anden medlemsstats område, som om de var indtrådt på dens eget område.«

7 Artikel 7 i forordning nr. 883/2004 var affattet således:

»Medmindre andet er fastsat i denne forordning, må kontantydelse, som en person har krav på efter lovgivningen i en eller flere medlemsstater eller efter denne forordning, ikke nedsættes, ændres, stilles i bero, inddrages eller beslaglægges med den begrundelse, at den pågældende eller dennes familiemedlemmer er bosat i en anden medlemsstat end den, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er beliggende.«

8 Denne forordnings artikel 11 bestemmer:

»1. Personer, som er omfattet af denne forordning, er alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.

[...]

3. Med forbehold af artikel 12-16:

a) er en person, der udøver lønnet beskæftigelse eller selvstændig virksomhed i en medlemsstat, omfattet af denne medlemsstats lovgivning

[...]«

9 Den nævnte forordnings artikel 21 bestemmer:

»1. En forsikringstager eller hans familiemedlemmer, som er bosat eller opholder sig i en anden medlemsstat end den kompetente medlemsstat, har ret til kontantydelse fra den kompetente institution efter den lovgivning, der gælder for denne institution. Ved aftale mellem den kompetente institution og institutionen på bopæls- eller opholdsstedet kan disse ydelser dog udbetales af bopæls- eller opholdsstedets institution for den kompetente institutions regning efter lovgivningen i den kompetente medlemsstat.

[...]«

Forordning (EU) nr. 492/2011

10 Artikel 7, stk. 1 og 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen (EUT 2011, L 141, s. 1) fastsætter:

»1. En arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, må ikke på grund af sin nationalitet behandles anderledes på de øvrige medlemsstaters område end indenlandske arbejdstagere med hensyn til beskæftigelses- og arbejdsvilkår, navnlig for så vidt angår aflønning, afskedigelse og, i tilfælde af arbejdsløshed, genoptagelse af beskæftigelse i faget eller genansættelse.

2. Arbejdstageren nyder samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere.«

Østrigsk ret

AVRAG

11 § 14a, stk. 1, i Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz (lov om ændring af reglerne om ansættelseskontrakter, BGBl., 459/1993) i den affattelse, der finder anvendelse på tvisterne i hovedsagerne (herefter »AVRAG«), fastsætter:

»En arbejdstager kan skriftligt anmode om en nedsættelse af den normale arbejdstid, en ændring af arbejdstiden eller orlov uden løn med henblik på at ledsage en nærtstående [...] ved livets afslutning i en bestemt periode på højst tre måneder med angivelse af begyndelsestidspunkt og varighed, selv om arbejdstageren og den nærtstående ikke tilhører samme husstand. [...]«

12 Lovens § 14c, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Forudsat at ansættelsesforholdet har varet i tre måneder uden afbrydelse, kan arbejdstageren og arbejdsgiveren skriftligt aftale orlov uden løn for at tage sig af en nær slægtning i en periode på

mellem en og tre måneder, i henhold til § 14a, som på plejeorlovens startdato modtager plejeydelse på niveau 3 eller højere i henhold til § 5 i Bundespflegegeldgesetz (føderal lov om plejeydelse, BGBl., 110/1993) i den affattelse, der finder anvendelse i hovedsagen (herefter »BPGG«). [...]«

BPGG

13 § 3a i BPGG har følgende ordlyd:

»1. Østrigske statsborgere, der har fast bopæl på det nationale område, har i henhold til denne lov ret til plejeydelse, selv om de ikke har ret til en grundydelse i henhold til § 3, stk. 1 og 2, medmindre en anden medlemsstat er kompetent med hensyn til plejeydelserne i henhold til forordning [nr. 883/2004] [...]

2. Følgende sidestilles med østrigske statsborgere:

1) udlændinge, der ikke falder ind under et af følgende punkter, forudsat at ligebehandling følger af internationale konventioner eller EU-retten, eller

[...]

3) personer, der har opholdsret i henhold til EU-lovgivningen [...]

[...]«

14 I BPGG's § 21c bestemmes følgende:

»1. Personer, der har fået godkendt plejeorlov i henhold til AVRAG's § 14c [...], modtager plejeorlovsydelse under plejeorlovens varighed, men højst i tre måneder, i overensstemmelse med bestemmelserne i dette afsnit. [...] Plejeorlovsydelsen er en rettighed.

2. Før en person på orlov kan gøre krav på plejeorlovsydelse, skal han eller hun have været forsikret under det nu suspenderede ansættelsesforhold i en uafbrudt periode på tre måneder [...] med fuld dækning [...]. Medmindre andet er fastsat i denne lov eller i et dekret udstedt på grundlag af stk. 5, skal der betales plejeorlovsydelse op til grundbeløbet for arbejdsløshedsydelse [...]

3. Folk, der tager orlov for at støtte en nær slægtning ved livets afslutning eller et meget alvorligt sygt barn kan

1) i henhold til AVRAG's § 14a eller § 14b [...]

[...]

modtage plejeorlovsydelse under familiehospiceorlov i henhold til dette afsnit. [...]«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 15 Sagsøgeren i hovedsagen, en italiensk statsborger, som siden 2013 har haft bopæl og arbejde i Østrig, indgik en aftale med sin arbejdsgiver i overensstemmelse med AVRAG's § 14c, stk. 1, om plejeorlov i perioden fra den 1. maj 2022 til den 13. juni 2022 med henblik på at kunne pleje sin fader, der boede i Italien.
- 16 Den 10. maj 2022 indgav han en ansøgning om plejeorlovsydelse hos den ministerielle tjeneste på grundlag af BPGG's § 21c, stk. 1, for perioden fra den 10. maj 2022 til og med den 13. juni 2022 grundet langvarig pleje, som var nødvendig på grund af faderens helbredstilstand. Faderen, som angiveligt modtog en plejeydelse i henhold til italiensk lovgivning, havde et plejeb behov, som ville have givet ham ret til en plejeydelse på niveau 3, hvis han havde haft fast bopæl i Østrig, i henhold til BPGG's § 3a.
- 17 Sagsøgerens fader døde den 29. maj 2022.
- 18 Ved afgørelse af 7. juni 2022 afslog ministeriet sagsøgerens ansøgning i hovedsagen med den begrundelse, at hans far ikke modtog plejeydelse i henhold til østrigsk lovgivning, selv om udbetalingen af en sådan ydelse til den person, der plejes, er en nødvendig betingelse for, at den person, der er plejeperson, kan modtage plejeorlovsydelse i henhold til den gældende østrigske lovgivning.
- 19 Den 7. juli 2022 anlagde sagsøgeren i hovedsagen sag til prøvelse af denne afgørelse ved Bundesverwaltungsgericht (forbundsdomstol i forvaltningsretlige sager, Østrig), som er den forelæggende ret, idet han har gjort gældende, at plejeorlovsydelsen ikke er en tillægsydelse til plejeydelsen, der tildeles og udbetales til den person, der behandles, men plejeorlovsydelsen tildeles og udbetales derimod til plejeren. Den sidstnævnte ydelse udgør således en social ydelse til plejeren, således at tildelingen heraf afgøres efter det sted, hvor plejeren arbejder er beliggende. Som følge heraf bør en sådan ydelse betragtes som en »ydelse ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004. Eftersom sagsøgeren i hovedsagen arbejder i Østrig, er han derfor af den opfattelse, at den østrigske lovgivning, der fastsætter denne ydelse, finder anvendelse på ham i det foreliggende tilfælde i overensstemmelse med denne forordnings artikel 11, stk. 3, litra a), og at han skal modtage den nævnte ydelse, der har karakter af en kontantydelse, selv om han opholder sig i en anden medlemsstat, i henhold til nævnte forordnings artikel 21, stk. 1.
- 20 Sagsøgeren i hovedsagen har i øvrigt gjort gældende, at den fortolkning, som fremgår af den ministerielle tjenestes afgørelse af 7. juni 2022, i det væsentlige udelukker retten til plejeorlovsydelse for personer, der hjælper statsborgere i EU, som ikke har østrigsk statsborgerskab, eftersom det generelt kun er de førstnævnte, der har forældre, som er bosat uden for Østrig. Denne fortolkning udgør således en indirekte forskelsbehandling af vandrende arbejdstagere eller i det mindste en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, der er i strid med artikel 45 TEUF og artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011.
- 21 Den forelæggende ret har for det første anført, at selv om parterne i hovedsagen er enige om, at plejeorlovsydelsen er en »ydelse ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, kan det også tænkes, at denne ydelse har karakter af en ydelse ved midlertidigt arbejdsophør, hvilket begrundes, at den behandles som en arbejdsløshedsydelse.

- 22 Hvad for det andet angår klassificeringen af plejeorlovsydelsen som en »kontantydelse« har den forelæggende ret henvist til Domstolens praksis, ifølge hvilken ydelser, der udbetales til plejeren, betragtes som »ydelser ved sygdom« i henhold til forordning nr. 883/2004. Da den omhandlede ydelse tildeles plejeren, men i sidste ende kommer den person, som plejes, til gode, skal den derfor ikke kvalificeres som en »kontantydelse«, men som en »naturalydelse«, der udelukkende skal betales med henblik på pleje af personer, der er bosat i Østrig. Det er dog også tænkeligt, at denne ydelse ikke er omfattet af forordning nr. 883/2004, men af plejerens status i henhold til arbejdsretten, hvilket vil have til følge, at den kan udbetales, hvis plejeren opfylder betingelserne i BPGG's § 21c, stk. 1, uafhængigt af, hvor den plejede har bopæl.
- 23 For det tredje ønsker den forelæggende ret oplyst, om den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen har udøvet sin ret til fri bevægelighed for ti år siden ved at bosætte sig i Østrig, har betydning for anvendelsen af forordning nr. 883/2004, og om afslaget på at tildele ham plejeorlovsydelse følgelig ikke er til hinder for udøvelsen af denne ret til fri bevægelighed.
- 24 Hvad for det fjerde angår kravet i BPGG's § 3, hvorefter retten til den østrigske plejeydelse er forbeholdt personer, der plejes, og som har deres sædvanlige opholdssted i Østrig, har den forelæggende ret anført, at det naturligvis er lettere for østrigske statsborgere at opfylde dette kriterium end statsborgere fra andre medlemsstater, såsom i det foreliggende tilfælde sagsøgeren i hovedsagens fader, der var bosat i Italien og modtog en italiensk plejeydelse. Den forelæggende ret er således i tvivl om, hvorvidt der foreligger en indirekte forskelsbehandling som omhandlet i artikel 4 i forordning nr. 883/2004 på grundlag af nationalitet, men også på grundlag af bopælsland, eftersom kravet om, at den plejede modtager en østrigsk plejeydelse på niveau 3 eller højere for at kunne gøre krav på plejeorlovsydelsen, påvirker vandrende arbejdstagere som sagsøgeren i hovedsagen i højere grad end østrigske statsborgere, hvis forældre som hovedregel har deres sædvanlige bopæl i Østrig.
- 25 For det femte ønsker den forelæggende ret oplyst – henset til retspraksis fra Verwaltungsgerichtshof (forvaltningsdomstol, Østrig), hvoraf det fremgår, at ethvert socialsikringsorgan skal foretage en vurdering af ansøgningerne med udgangspunkt i en socialt ligelig anvendelse af den rettighed, som er tillagt den sikrede – i hvilken udstrækning der skal tages hensyn til den omstændighed, at sagsøgeren i hovedsagen opfyldte betingelserne for udbetaling af en anden gunstigere national ydelse, nemlig den ydelse under familiehospiceorlov, der er fastsat i BPGG's § 21, stk. 3, som ikke afhænger af, at der udbetales en østrigsk plejeydelse til den person, der modtager pleje. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvorvidt den omhandlede situation – til trods for, at denne retspraksis ikke finder anvendelse på den ministerielle tjeneste, der ikke har karakter af en social sikringsinstitution, og at sagsøgeren i hovedsagen ikke har ansøgt om denne familiehospiceorlovsydelse – udgør indirekte forskelsbehandling i strid med bl.a. artikel 4 i forordning nr. 883/2004 og chartrets artikel 7.
- 26 Under disse omstændigheder har Bundesverwaltungsgericht (forbundsdomstol i forvaltningsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Udgør plejeorlovsydelse en ydelse ved sygdom som omhandlet i artikel 3 i forordning (EF) nr. 883/2004 eller eventuelt en anden af de ydelser, der er opført i artikel 3 i forordning (EF) nr. 883/2004?
- 2) Såfremt der er tale om en ydelse ved sygdom, udgør plejeorlovsydelse da en kontantydelse som omhandlet i artikel 21 i forordning (EF) nr. 883/2004?

- 3) Udgør plejeorlovsydelse en ydelse til den person, som udfører plejen, eller til den plejekrævende person?
- 4) Er faktiske omstændigheder, hvor en ansøger om plejeorlovsydelse, som er italiensk statsborger, har haft fast bopæl i Østrig i (forbundslandet Oberösterreich) siden den 28. juni 2013, har arbejdet fast for den samme arbejdsgiver siden den 1. juli 2013 – således at der ikke foreligger nogen tegn på, at ansøgeren har status af grænsearbejder – og indgår aftale med arbejdsgiveren om plejeorlov med henblik på at pleje sin far, som er italiensk statsborger og har fast bopæl i Italien (Sassuolo), i den for sagen relevante periode fra [den] 1. maj 2022 til [den] 13. juni 2022, og ansøger den sagsøgte myndighed om plejeorlovsydelse, dermed omfattet af anvendelsesområdet for forordning (EF) nr. 883/2004?
- 5) Er artikel 7 i forordning nr. 883/2004 eller forbuddet mod forskelsbehandling i forskellige EU-retlige udformninger (f.eks. artikel 18 TEUF, artikel 4 i forordning (EF) nr. 883/2004 og lignende) til hinder for en national bestemmelse, som gør betalingen af plejeorlovsydelsen afhængig af, at den plejekrævende person modtager østrigsk plejeydelse på niveau 3 eller højere?
- 6) Er det EU-retlige effektivitetsprincip eller det EU-retlige forbud mod forskelsbehandling i forskellige EU-retlige udformninger (f.eks. artikel 18 TEUF, artikel 4 i forordning (EF) nr. 883/2004 og lignende) i en situation som den i hovedsagen omhandlede til hinder for anvendelsen af en national bestemmelse eller en fast national retspraksis, som ikke indrømmer en skønsmargen til at omfortolke en »ansøgning om plejeorlovsydelse« til en »ansøgning om familiehospiceorlov«, idet det står fast, at der er blevet anvendt en formular vedrørende »ansøgning om plejeorlovsydelse« og netop ikke vedrørende »ansøgning om familiehospiceorlov«, og også står fast, at der er indgået en aftale med arbejdsgiveren, som anvender udtrykket »pleje af nære pårørende« i stedet for »ledsagelse af døende« – selv om de tilgrundliggende faktiske omstændigheder som følge af den plejekrævende fars død, som indtraf i mellemtiden, principielt også ville have opfyldt betingelserne for plejeorlovsydelse i henhold til reglerne om familiehospiceorlov, hvis blot der var indgået en anden aftale med arbejdsgiveren og indgivet en anden ansøgning til myndigheden?
- 7) Er artikel 4 i forordning (EF) nr. 883/2004 eller en anden EU-retlig bestemmelse (f.eks. artikel 7 i chartret om grundlæggende rettigheder) til hinder for en national bestemmelse (§ 21c, stk. 1, i [BPGG]), som gør betalingen af plejeorlovsydelse afhængig af, at den plejekrævende person modtager østrigsk plejeydelse på niveau 3 eller højere, mens en anden national bestemmelse (BPGG's § 21c, stk. 3), når den anvendes på de samme faktiske omstændigheder, netop ikke gør ydelsen afhængig af en tilsvarende betingelse?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første til det fjerde spørgsmål

- 27 Den forelæggende ret ønsker med sit første til fjerde spørgsmål, som skal behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om begrebet »ydelse ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning (EF) nr. 883/2004 skal fortolkes således, at det omfatter en plejeorlovsydelse, der udbetales til en arbejdstager, som hjælper eller plejer en nærtstående, der har ret til plejeydelse

i en anden medlemsstat, og som på dette grundlag har fået bevilget orlov uden løn. I bekræftende fald ønsker den forelæggende ret oplyst, om en sådan ydelse er omfattet af begrebet »kontantydelse« som omhandlet i denne forordning.

Formaliteten

- 28 Europa-Kommissionen har – uden formelt at have argumenteret for, at disse spørgsmål ikke kan antages til realitetsbehandling – gjort gældende, at disse spørgsmål ikke er relevante for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, idet artikel 45 TEUF og artikel 7 i forordning nr. 492/2011 finder anvendelse, uanset om den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 883/2004 eller ej.
- 29 I denne henseende bemærkes, at der gælder en formodning for, at de spørgsmål om EU-retens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge, og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve, er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er hypotetisk, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en hensigtsmæssig besvarelse af de stillede spørgsmål (dom af 7.12.2023, Obshtina Razgrad, C-441/22 og C-443/22, EU:C:2023:970, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 I det foreliggende tilfælde fremgår det imidlertid af anmodningen om præjudiciel afgørelse, at den forelæggende ret er af den opfattelse, at Domstolens besvarelse af de nævnte spørgsmål er relevant for afgørelsen af tvisten i hovedsagen, navnlig med henblik på at kvalificere den omhandlede plejeorlovsydelse i henhold til EU-retten. Under disse omstændigheder fremgår det ikke klart, at den fortolkning af EU-retten, som den forelæggende ret anmoder om, ikke er nødvendig med henblik på sidstnævntes afgørelse i den sag, der er indbragt for den.
- 31 Følgelig kan det første til det fjerde spørgsmål antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 32 Det skal indledningsvis bemærkes, at det følger af Domstolens faste praksis, at sondringen mellem ydelser, der er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 883/2004, og ydelser, der ikke er omfattet af denne forordning, hovedsagelig er baseret på de enkelte elementer i den pågældende ydelse, navnlig dens formål og de betingelser, under hvilke ydelsen tilkendes, og ikke på, om en ydelse betegnes som en social sikringsydelse i den nationale lovgivning eller ej (dom af 15.6.2023, Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 33 Det fremgår således af fast praksis, at en ydelse kan anses for at være en social sikringsydelse, såfremt den for det første tildeles de berettigede uden nogen individuel bedømmelse af personlige behov, men efter lovbestemte kriterier, og for det andet, at den vedrører én af de risici, der udtrykkeligt er anført i artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 883/2004. Disse to betingelser er kumulative (dom af 15.6.2023, Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

- 34 For så vidt angår den første betingelse, der er nævnt i den foregående præmis, skal det bemærkes, at den er opfyldt, når tilkendelsen af en ydelse foretages på grundlag af objektive kriterier, der, såfremt de er opfyldt, giver en ret til ydelsen, uden at den kompetente myndighed kan tage hensyn til andre personlige omstændigheder (dom af 15.6.2023, Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 I det foreliggende tilfælde fremgår det, at denne første betingelse er opfyldt, eftersom den i hovedsagen omhandlede ydelse tildeles uden videre i henhold til BPGG's § 21, stk. 1, sidste punktum, når ansøgeren har plejeorlov, uden at den ministerielle tjeneste tager hensyn til andre personlige omstændigheder for ansøgeren.
- 36 Hvad angår den anden betingelse, der er nævnt i denne doms præmis 33, nævner artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 udtrykkeligt »ydelse ved sygdom«, som er ydelse, hvis hovedformål er at sikre patientens helbredelse ved at tilvejebringe den behandling, som dennes tilstand nødvendiggør, og således dækker den risiko, der er forbundet med en sygdomstilstand (jf. i denne retning dom af 15.6.2023, Thermalhotel Fontana, C-411/22, EU:C:2023:490, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 I denne henseende har Domstolen fastslået, at udgifter, der følger af den plejedes plejebestanden, og som – hvad enten de samtidig vedrører pleje af denne person og forbedring af den pågældendes dagligdag, såsom bl.a. udgifter til hjælp fra tredjemand, eller ej – sidestilles med »ydelse ved sygdom« som omhandlet i denne bestemmelse, for så vidt som sådanne udgifter har til formål at forbedre plejekrævende personers helbredstilstand og dagligdag (jf. i denne retning dom af 5.3.1998, Molenaar, C-160/96, EU:C:1998:84, præmis 23 og 24, og af 25.7.2018, A (Hjælp til en handicappet person), C-679/16, EU:C:2018:601, præmis 43 og 44 samt den deri nævnte retspraksis).
- 38 I den foreliggende sag udspringer godkendelsen af den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse ganske vist af plejerens status som arbejdstager. Denne tildeling er imidlertid for det første betinget af, at den plejede modtager en plejeydelse på et bestemt niveau i henhold til østrigsk ret.
- 39 For det andet fremgår det, at den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse, selv om den tildeles og udbetales til plejeren med henblik på at kompensere for det løntab, som den pågældende har under sin ulønnede ferie, ligeledes og hovedsageligt har til formål i sidste ende at gøre det muligt for plejeren at yde den pleje, som den plejekrævende person har brug for, således at den pågældende plejer først og fremmest kommer sidstnævnte til gode.
- 40 Under disse omstændigheder må det fastslås, at den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse er omfattet af begrebet »ydelse ved sygdom« som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004.
- 41 Hvad dernæst angår spørgsmålet om, hvorvidt denne ydelse skal kvalificeres som en »kontantydelse« som omhandlet i denne forordning, skal det præciseres, at ydelsen består af et fast pengebeløb, som regelmæssigt udbetales til plejeren, uden at der tages hensyn til de faktiske udgifter til plejen, som har til formål at kompensere for det løntab, der er forbundet med en nærtstående plejers orlov, og for at lette byrderne i forbindelse med denne orlov.

- 42 I denne henseende følger det af Domstolens praksis, at betaling af bidrag fra en tredjemand, som en plejekrævende person benytter til at få hjælp i hjemmet, skal kvalificeres som en kontantydelse, for så vidt som den har karakter af en tillægsydelse til den egentlige plejeydelse, såfremt den har til formål at lette anvendelsen af pleje (jf. i denne retning dom af 8.7.2004, Gaumain-Cerri og Barth, C-502/01 og C-31/02, EU:C:2004:413, præmis 27).
- 43 Følgelig skal den i hovedsagen omhandlede plejeorlov til nærtstående, der nærmere bestemt har karakter af en tillægsydelse til selve plejeydelsen, ligeledes kvalificeres som en »kontantydelse« som omhandlet i forordning nr. 883/2004.
- 44 Henset til det ovenstående skal det første til det fjerde spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at begrebet »ydelse ved sygdom« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter en plejeorlovsydelse, der udbetales til en arbejdstager, som bistår eller passer en nærtstående, der modtager plejeydelse i en anden medlemsstat, og hvilken arbejdstager i denne forbindelse har orlov uden løn. Følgelig er en sådan ydelse ligeledes omfattet af begrebet »kontantydelse« som omhandlet i denne forordning.

Det femte spørgsmål

- 45 Indledningsvis skal det bemærkes, at den forelæggende ret i sit femte spørgsmål har henvist til artikel 18 TEUF.
- 46 Det skal i denne henseende bemærkes, at det som led i den samarbejdsprocedure mellem de nationale retter og Domstolen, som er indført ved artikel 267 TEUF, tilkommer Domstolen at give den nationale ret et hensigtsmæssigt svar, som sætter den i stand til at afgøre den tvist, der verserer for den. Ud fra dette synspunkt påhviler det i givet fald denne at omformulere de spørgsmål, der forelægges den. Domstolen kan desuden inddrage EU-retlige regler, som den nationale ret ikke har henvist til i sine spørgsmål (dom af 7.9.2023, Groenland Poultry, C-169/22, EU:C:2023:638, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).
- 47 Hvad angår artikel 18 TEUF har Domstolen gentagne gange fastslået, at denne bestemmelse kun kan anvendes selvstændigt på forhold omfattet af EU-retten, for hvilke EUF-traktaten ikke indeholder særlige bestemmelser om forbud mod forskelsbehandling (jf. i denne retning dom af 8.12.2022, Caisse nationale d'assurance pension C-731/21, EU:C:2022:969, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 48 Princippet om forbud mod forskelsbehandling er imidlertid på området for social sikring blevet gennemført ved artikel 45 TEUF og artikel 4 i forordning nr. 883/2004 samt ved artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 (jf. i denne retning dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 98).
- 49 Henset til samtlige de oplysninger, som den forelæggende ret har givet, må det derfor lægges til grund, at denne ret med det femte spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 45, stk. 2, TEUF, artikel 4 i forordning nr. 883/2004 og artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 skal fortolkes således, at disse bestemmelser er til hinder for en medlemsstats lovgivning, hvorefter godkendelsen af en plejeorlov for at hjælpe en nærtstående er underlagt en betingelse om, at den person, der plejes, modtager en plejeydelse på et bestemt niveau i henhold til denne medlemsstats lovgivning.

- 50 I denne henseende bemærkes for det første, at artikel 4 i forordning nr. 883/2004 har til formål i overensstemmelse med artikel 45 TEUF at sikre ligebehandling med hensyn til social sikring uden hensyn til nationalitet ved at afskaffe enhver forskelsbehandling, som beror herpå, og som følger af medlemsstaternes nationale lovgivninger. Ifølge artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 nyder en arbejdstager, der er statsborger i en medlemsstat, samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere på de øvrige medlemsstaters område (jf. i denne retning dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 93 og 94 samt den deri nævnte retspraksis).
- 51 Begrebet »social fordel« i den forstand, hvori det anvendes i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011, omfatter alle de sociale og skattemæssige fordele, hvad enten de er knyttet til en arbejdskontrakt eller ej, som generelt er tillagt indenlandske arbejdstagere i det væsentlig på grund af deres objektive status som arbejdstagere, eller alene på grund af deres ophold på det nationale område, og hvis udvidelse til også at gælde arbejdstagere med statsborgerskab i andre medlemsstater følgelig må antages at kunne fremme disse sidstnævntes mobilitet inden for EU og dermed deres integration i værtsmedlemsstaten. Henvisningen i denne bestemmelse til sociale fordele kan ikke fortolkes indskrænkende (dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 95 og den deri nævnte retspraksis).
- 52 Det fremgår i øvrigt af Domstolens praksis, at visse ydelser kan udgøre såvel ydelser ved sygdom som omhandlet i artikel 3, stk. 1, litra a), i forordning nr. 883/2004, som en social fordel som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 (jf. i denne retning dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 96 og den deri nævnte retspraksis).
- 53 Den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse, således som det er anført i denne doms præmis 39, først og fremmest har til formål at komme den person, der behandles, til gode, er dermed uden betydning for, om den ligeledes skal kvalificeres som en »social fordel« som omhandlet i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011, for så vidt som denne ydelse har til formål at sikre forsørgelsen af en arbejdstager, der ikke udøver nogen erhvervsmæssig beskæftigelse under sin orlov og derfor ikke modtager nogen løn.
- 54 Dette gælder så meget desto mere, som artikel 4 i forordning nr. 883/2004 og artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011, som anført i denne doms præmis 48, begge konkretiserer reglen om ligebehandling med hensyn til social sikring i artikel 45 TEUF. Disse to bestemmelser skal derfor principielt fortolkes på samme måde og i overensstemmelse med artikel 45 TEUF (dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 98).
- 55 I overensstemmelse med Domstolens praksis udgør en sondring på grundlag af bopæl, som i højere grad kan være til ulempe for statsborgere fra andre medlemsstater, i det omfang ikke-bosiddende personer som oftest er statsborgere i andre stater, under disse omstændigheder indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, der kun er tilladt, såfremt den er objektivt begrundet (dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 99 og den deri nævnte retspraksis).
- 56 I det foreliggende tilfælde er tildelingen af den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse i henhold til BPGG's § 21c, stk. 1, sammenholdt med AVRAG's § 14, stk. 1, og BPGG's § 3a, betinget af, at den person, der behandles, modtager en plejeydelse på niveau 3 eller derover i henhold til

østrigsk ret. Denne plejeorlovsydelse tildeles kun, hvis de østrigske myndigheder har kompetence til at yde en plejeydelse til den person, der plejes. Som følge heraf må ydelsens direkte tilknytning til de plejede personers sædvanlige opholdssted anses for at være godtgjort.

- 57 Det følger heraf, at den omstændighed, at plejeorlovsydelsen har karakter af tillægssydelse til den plejeydelse, der tildeles i henhold til gældende østrigsk lovgivning, i højere grad kan berøre vandrende arbejdstagere, såsom sagsøgeren i hovedsagen, hvis fader har bopæl i en anden medlemsstat, end østrigske statsborgere, hvis forældre som hovedregel har deres sædvanlige opholdssted i Østrig.
- 58 Det fremgår således, at plejeorlovsydelsens karakter af tillægssydelse medfører en indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som kun kan tillades, hvis den er objektivt begrundet.
- 59 I denne henseende har Domstolen gentagne gange fastslået, at en sådan indirekte forskelsbehandling for at være begrundet skal være egnet til at sikre gennemførelsen af et legitimt mål og ikke må gå ud over, hvad der er nødvendigt for at nå dette mål (dom af 16.6.2022, Kommissionen mod Østrig (Indeksregulering af familieydelse), C-328/20, EU:C:2022:468, præmis 104 og den deri nævnte retspraksis).
- 60 Selv om forelæggelsesafgørelsen ikke indeholder nogen oplysninger om den eventuelle begrundelse for, at plejeorlovsydelsen har karakter af tillægssydelse i forhold til plejeydelsen på niveau 3 eller derover, der tildeles i henhold til den gældende østrigske lovgivning, har Kommissionen imidlertid i sit skriftlige indlæg henvist til formålet om at opretholde den økonomiske ligevægt i den nationale sociale sikringsordning.
- 61 Det skal i denne forbindelse understreges, at Domstolen allerede har fastslået, at forordning nr. 883/2004 ikke indfører en fælles socialsikringsordning, men tillader eksistensen af særskilte nationale sociale sikringsordninger. Medlemsstaterne bevarer deres kompetence til selv at udforme deres sociale sikringsordninger, og i mangel af harmonisering på EU-plan tilkommer det hver enkelt medlemsstat at fastsætte bl.a. de betingelser, der giver ret til sociale ydelser, i sin lovgivning (dom af 15.9.2022, Rechtsanwaltskammer Wien, C-58/21, EU:C:2022:691, præmis 61 og den deri nævnte retspraksis).
- 62 For så vidt som afhængighedsgraden, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, kan være retningsgivende for omfanget af den pleje, som den pågældende person har behov for, hvilket efter omstændighederne indebærer, at plejeren ikke kan udøve sin erhvervsmæssige virksomhed, synes formålet om at begrænse modtagelsen af de med offentlige midler finansierede ydelser til plejeydelser på niveau 3 eller højere at være legitimt.
- 63 Det skal imidlertid understreges, at en sådan betingelse om niveau 3 eller højere ligeledes kan være opfyldt, når plejeydelsen tildeles i henhold til lovgivningen i en anden medlemsstat. Det skal i denne henseende holdes for øje, at artikel 5 i forordning nr. 883/2004, sammenholdt med niende betragtning til denne forordning, gennemfører det i retspraksis udviklede princip om ligestilling af ydelser, indtægter og faktiske forhold, som EU-lovgiver har villet indføre i den nævnte forordnings tekst, således at dette princip kan udvikles under hensyntagen til indholdet i og ånden bag Domstolens afgørelser (dom af 12.3.2020, Caisse d'assurance retraite de la santé au travail d'Alsace-Moselle, C-769/18, EU:C:2020:203, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

- 64 Når dette er sagt, tilkommer det i sidste ende den forelæggende ret, navnlig i lyset af betragtningerne i denne doms præmis 61-63 og på grundlag af alle de tilgængelige relevante oplysninger, at vurdere – henset til de begrundelser, der er anerkendt i EU-retten, som anført i denne doms præmis 59, navnlig for så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en eventuel risiko for et alvorligt indgreb i den nationale sociale sikringsordnings finansielle balance (jf. i denne retning dom af 28.4.1998, Kohll, C-158/96, EU:C:1998:171, præmis 41, og af 15.9.2022, Rechtsanwaltskammer Wien, C-58/21, EU:C:2022:691, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis) – om den omstændighed, at den omhandlede plejeorlovsydelse er en tillægsydelse til plejeydelsen på niveau 3 eller højere, der tildeles i henhold til østrigsk lovgivning, kan være begrundet. Den i hovedsagen omhandlede indirekte forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, som anført i denne doms præmis 58, kan imidlertid kun begrundes, hvis den tilsigter at nå det forfulgte mål på en sammenhængende og systematisk måde (jf. i denne retning dom af 8.12.2022, Caisse nationale d'assurance pension, C-731/21, EU:C:2022:969, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis), hvilket det ligeledes tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.
- 65 Henset til ovenstående betragtninger skal det femte spørgsmål besvares med, at artikel 45, stk. 2, TEUF, artikel 4 i forordning nr. 883/2004 og artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 492/2011 skal fortolkes således, at de er til hinder for en medlemsstats lovgivning, hvorefter godkendelse af en plejeorlovsydelse er betinget af, at den person, der plejes, modtager en plejeydelse på et bestemt niveau i henhold til denne medlemsstats lovgivning, medmindre denne betingelse er objektivt begrundet i et legitimt formål bl.a. vedrørende opretholdelse af den finansielle balance i den nationale sociale sikringsordning, og udgør et forholdsmæssigt middel, der gør det muligt at nå dette mål.

Det sjette og det syvende spørgsmål

- 66 Med det sjette og det syvende spørgsmål, som skal behandles samlet, har den forelæggende ret nærmere bestemt anmodet Domstolen om at oplyse, om artikel 4 i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at den er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, som dels underlægger tildelingen af en plejeorlovsydelse og en familiehospiceorlov forskellige betingelser, dels ikke gør det muligt at ændre en ansøgning om plejeorlov til en ansøgning om familiehospiceorlov.
- 67 Det fremgår i denne henseende af artikel 48 TEUF, som foreskriver et system med koordinering og ikke en harmonisering af medlemsstaternes lovgivninger, og på grundlag af hvilken forordning nr. 883/2004 er blevet vedtaget, at denne bestemmelse ikke er til hinder for, at de sociale sikringsordninger i de forskellige medlemsstater indeholder forskellige materielle og formelle regler, og at medlemmernes rettigheder følgelig er forskellige, idet den enkelte medlemsstat fortsat under iagttagelse af EU-retten har kompetence til at fastsætte betingelserne for tildeling af ydelser i henhold til en social sikringsordning (dom af 25.11.2021, Finanzamt Österreich (Familieydelse til ulandsarbejder), C-372/20, EU:C:2021:962, præmis 70 og den deri nævnte retspraksis).
- 68 Forordning nr. 883/2004 indfører således ikke en fælles socialsikringsordning, men tillader eksistensen af særskilte nationale sociale sikringsordninger, og dens eneste målsætning er at sikre koordinationen af disse sidstnævnte med henblik på at garantere en effektiv gennemførelse af den frie bevægelighed for personer. Medlemsstaterne bevarer således deres kompetence til selv at udforme de sociale sikringsordninger (dom af 25.11.2021, Finanzamt Österreich (Familieydelse til ulandsarbejder), C-372/20, EU:C:2021:962, præmis 71 og den deri nævnte retspraksis).

- 69 I det foreliggende tilfælde fremgår det for det første af forelæggelsesafgørelsen, at betingelserne for tildeling af en ydelse under familiehospiceorlov i henhold til BPGG's § 21c, stk. 3, adskiller sig fra de betingelser, der er fastsat i denne bestemmelses stk. 1, for så vidt angår tildelingen af den i hovedsagen omhandlede plejeorlovsydelse til et familiemedlem, idet BPGG's § 21c, stk. 3, ikke kræver, at den person, der behandles, modtager en østrigsk plejeydelse på niveau 3 eller derover, således som det er fastsat i BPGG's § 21c, stk. 1.
- 70 Den ministerielle tjeneste synes for det andet ikke – i en situation som den i hovedsagen omhandlede – at være forpligtet til at vurdere ansøgningen om plejeorlov med udgangspunkt i en socialt ligelig anvendelse af den rettighed, som er tillagt den sikrede, selv om ansøgeren opfylder betingelserne for at modtage en gunstigere national ydelse, nemlig ydelsen under familiehospiceorlov i henhold til BPGG's § 21c, stk. 3, hvilket er i overensstemmelse med Verwaltungsgerichtshofs (forvaltningsdomstol) faste praksis.
- 71 Som den østrigske regering imidlertid har gjort gældende i sit skriftlige indlæg, er den forskellige udformning af de to rettigheder vedrørende sociale sikringsydelser, der hver især forfølger forskellige formål, og måden, hvorpå disse rettigheder kan gøres gældende over for de kompetente nationale myndigheder, alene et spørgsmål om national ret.
- 72 Det fremgår således, at den forskellige udformning af betingelserne for godkendelse af plejeorlovsydelse og en ydelse under familiehospiceorlov ikke har diskriminerende virkninger til skade for de personer, der har gjort brug af deres ret til fri bevægelighed.
- 73 Det følger af det ovenstående, at det sjette og det syvende spørgsmål skal besvares med, at artikel 4 i forordning nr. 883/2004 skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, der dels underlægger godkendelsen af en plejeorlovsydelse og en familiehospiceorlovsydelse forskellige betingelser, dels ikke gør det muligt at ændre en ansøgning om plejeorlov til en ansøgning om familiehospiceorlov.

Sagsomkostninger

- 74 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Syvende Afdeling) for ret:

- 1) Artikel 3, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger**

skal fortolkes således, at

begrebet »ydelse ved sygdom« som omhandlet i denne bestemmelse omfatter en plejeorlovsydelse, der udbetales til en arbejdstager, som bistår eller passer en nærtstående, der modtager plejeydelse i en anden medlemsstat, og hvilken arbejdstager i denne forbindelse har orlov uden løn. Følgelig er en sådan ydelse ligeledes omfattet af begrebet »kontantydelse« som omhandlet i denne forordning.

- 2) Artikel 45, stk. 2, TEUF, artikel 4 i forordning nr. 883/2004 og artikel 7, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 492/2011 af 5. april 2011 om arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Unionen**

skal fortolkes således, at

de er til hinder for en medlemsstats lovgivning, hvorefter godkendelse af en plejeorlovsydelse er betinget af, at den person, der plejes, modtager en plejeydelse på et bestemt niveau i henhold til denne medlemsstats lovgivning, medmindre denne betingelse er objektivt begrundet i et legitimt formål bl.a. vedrørende opretholdelse af den finansielle balance i den nationale sociale sikringsordning, og udgør et forholdsmæssigt middel, der gør det muligt at nå dette mål.

- 3) Artikel 4 i forordning nr. 883/2004**

skal fortolkes således, at

den ikke er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, der dels underlægger godkendelsen af en plejeorlovsydelse og en familiehospiceorlovsydelse forskellige betingelser, dels ikke gør det muligt at ændre en ansøgning om plejeorlov til en ansøgning om familiehospiceorlov.

Underskrifter